הויז צו הויז זאמלונג פאר דעקלאסירטע אידן אין רוסלאנד, זונטאג, יאנוואר 26־טן

ניט מיט א ברייטער האנט

זון אויפגאנג — 8.13.
זון אונטערגאנג — 5.08.

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט יעדן טאג

אידישן וואַרט

THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

וועטער: קלאר און קאלט.

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 20, No. 18. Winnipeg, Friday Jan. 24, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת אי זונטאג. פרייטאג כד׳ טבת, תר״ץ.

האלזמאנס אורטייל באשטעטיקט פון הויכן געריכט

נעזעלשאפטלאכער קאלענדער

פרייטאג, יאנוואר 24

אלגעמ. פארזאמ. פון פוע״צ פאראיינען און פרויען קלוב, 8.30 אוו., אין פרץ שול.

פארזאמ. פון ״יוגנט״ ארג. פון לינקע פוע״צ, 8.30 אוו., אין פרץ אינסטיטוט.

לעזען יארצייט פון לינקע פוע״צ, 9 אוונט, אין פרץ־אינסטיטוט.

רבי הורוויץ : חומש מיט מפרשים, 8 אוונט אין מושב זקנים שול.

שפאציר פון מענער און פרויען פון אינ־פרי לאאן, 8 אוונט, פון 815 דאפערין עוו.

שבת, יאנוואר 25

הרב י. האפט: מדרש, 3 נ.מ., אין לי־באוויטשער שול. גמרא מאנ. און פרייטאג

זונטאג, יאנוואר 26

הויז צו הויז באזוך פון פוע״צ אין פאר־בינדונג מיט דער סאלידאריטעט דעקלא־ראציע פאר דעם ארבעטנדיקן ארץ־ישראל.

פינפטער יובילײ פון ליידיש אקז. רוי־מעניען היב. סיף, 8.30 אוו., אין ציון זאל

טיי פון מאקאריוועד סאסייטי אין 487 אלפרעד עוו., 2.30 ביז 12 נ.מ.

יובילײ פייערונג און באנקעט פון פרא־פאיסקער מענער און פרויען געזאנגשאפט, 6.30 אוונט, אין פרץ־אינסטיטוט.

טיי פון פרויען פון אחדית־ישראל ביי מרס. סיגל, 572 באיד עוו., 2 ביז 12 נ.מ.

הויז־צו־הויז זאמלונג פון פאלקס גע־צייג קאמפיין פאר די דעקלאסירטע אידן.

באנקעט און מיטינג פון לייבאר ליג, 7.30 אוונט, אין פרייהייט־טעמפל.

איינלייטונג פארלעזונג און דעבאטע אי־בער שניאורסאנס ״קראהאר״ ביי בר. 2 פועלי־ציון, 3 בייטאג, אין פרץ אינסט.

אלגעמ. פארזאמ. פון בני־אברהם פרי לאאן, 2.03 נ.מ., אין נייער ת״ת.

14טער יובילײ פון בני־עזרה פרי לאאן, 6.30 נ.מ., אין לעווינס רעסטאראן.

טעג־טאג פון מוטער פאראיין פון ת״ת.

פארזאמ. פון פרויען בקור חולים, 2.30 נ. מ. אין ליבאוויטשער שול.

מאנטאג, יאנוואר 27

דר. י. פערלמאן : ״אידישע קאלאניזא־ציע״, ביי מוטער פאראיין פון פרץ־שול, 8.30 אוונט, אין שול.

קאנפערענץ פאר ״צישא״ אין פוילן, פארדרופן פון לינקע פוע״צ, 9 אוונט, אין פרץ־אינסטיטוט.

דר. בן־עזרא ביי מוטער פאראיין פון ת״ת, 8.30 אוונט, אין ת״ת.

אלגעמ. פארזאמ. פון פרויען אינדעפ. פרי לאאן, 8אוונט, אין פרץ־אינסטיטוט.

מיטוואך, יאנוואר 29

ליינן קרייז פון מוטער פאראיין פון פרץ־שול, ביי מרס. גובערמאן, 312 באיד עוו., 2.30 בייטאג.

ברידזש און וויסט פון ליידיס אקז. פון מ. כ. קלינק, 8.30 אוו., אין י. מ. ה. א.

פארזאמ. פון פוע״צ פרויען קלוב 8.30 אוו., אין פרץ אינסטיטוט.

זונטאג, פעברואר 2

טיי פאר ת״ת באזאר ביי מרס. טשא־דיראקער, 121 אייקינס סט., 3 ביז 11 נ.מ.

מיטוואך, פעברואר 5

25־סענט טיי פון ליידיס אקז. מ. כ. קלינק, 8.30 אוו., אין י. מ. ה. א. זאל.

טיי און אינטערעסאנטע פארווײַלונגען פאר׳ן פאנד פאר די דעקלאסירטע, אין ראזלענד דענס גארדענס, פון 2.30 ביז 7 נ. מ., אויפזיכט פרויען קאמיטעט.

קליניק באזאר מארט 8טן

דער פרויען פאראיין פון מאונט כרמל קליניק בעט אונז צו אנאנסירן, אז זיי פירן דורך א באזאר פאר דער אינסטי־טוציע מארט 8טן. פריינטלאכע ארגאני־זאציעס זיינען געבעטן צו האלטן פריי דעם טאג.

פאראורטיילטער אידישער סטודענט, ליידנדיק פון שווינדזיכט, וועט מוזן דורכמאכן אורטייל, סיידן ער זאל באנגאריקט ווערן

(ספעציעלע טעלעגראמעס צו ״דאס אידישע וואַרט״ פון ״איטא״)

ווין, יאנוו. 23 (איטא). — דער העב־סטער גערעכט פון עסטרייך האט היינט פון עסטרייך, וואס איז איבערציינט אין זיין אומשולד. דעם פראצעס האט מען כמעט געמאכט. אבער א צווייטער פראצעס אין׳ם זעלבן אינסברוק האט אים ווידער געפונען שולדיק, כאטש מען האט אים איצט געגעבן א לייכטערן אורטייל.

ווין, יאנוו. 23 (איטא). — שטודענט דיקע סצענעס האבן עטלאכע מאל איבער־גערופן דעם אנאנס וועגן דער באשטעטי־קונג פון האלזמאנס אורטייל. דאס פובלי־קום האט אויסגערריקט סימפאטיע צום פאראורטיילטן.

פילים האלזמאן, וועלכער זיצט אין טורמע אין אינסברוק, האט רואיק אויפ־גענומען דעם אורטייל, וועגן וועלכן דער אדוואקאט, פעסלער, האט אים געלאזט צו וויסן. אין פאראורטיילט עפנטלעך אפגעשוואכט פון טובערקולאזיס וואס אנטוויקלט זיך ביי אים, האט ער בלויז באמערקט : ״איך בין פארט נאך אלץ ניט קיין מערדער״.

נומערוס קלאזום אפגע־שאפן אין איין אונגא־רישן אוניווערסיטעט

בודאפעסט, יאנוו. 24 (איטא). — דער קאמף פון די אונגארישע אידן קעגן דעם נומערוס קלאזום אין די אוניווערסיטעטן, האט צו פארצייכענען א וויכטיגן זיג, אין זשעגעדינער אוניווערסיטעט איז דער נומערוס קלאזום אינגאנצן אפגעשאפן גע־וואָרן, ווייל די מוניציפאליטעט האט ביי־געשטייערט אכט מיליאן פענגס פאר־נייע אוניווערסיטעט געביידעס מיט׳ן בפי־רוש׳ן תנאי, אז דער נומערוס קלאזום זאל אפגעשאפן ווערן.

גראף קלעבלסבערג, בילדונגס מיניס־טער, האט אנאנסירט, אז שוין דעם זומ־מער וועלן די אוניווערסיטעטן באאמטע אפשאפן דעם נומערוס קלאזום, רעספעק־טירנדיק דעם אפמאך מיט דער מוניציפא־ליטעט.

איבער 5 מיליאן אויס־געצאלט אין עלטער פענסיע פאר׳ן יאר

אטאווא, יאנוו. 22. — לויט א באריכט פארעפנטלאכט פון דעם ארבעטער דע־פארטמענט אין אטאווא, איז אין פאר־לויף פון לעצטן יאר אויסגעצאלט געווא־רן אין קאנאדע אין עלטער פענסיעס די סומע פון פינף מיליאן, 277 דאלאר און 35 סענט.

פון דער דאזיקער סומע האט די פע־דעראלע רעגירונג אויסגעצאלט צוויי סך־ליאן 501 טויזנט און 158 דאלאר, און דאס איבעריקע איז אויסגעצאלט געווארן פון די פראווינציעלע רעגירונגען.

אלבערטא האט לעצטן יאר אויסגע־צאלט אין עלטער פענסיעס, 125 טויזנט און 110 דאלאר; בריטיש קאלומביא, 1 מיליאן, 177 טויזנט און 956 דאלאר, מאניטאבא, 1 מיליאן, 338 טויזנט און 894 דאלאר; אנטעריא, 771 טויזנט און 657 דאלאר; סאסקעטשעוואן, 1 מיליי־אן, 48 טויזנט און 658 דאלאר און די צפון מערב טעריטאריעס — 251 דאל.

(::)

צוויי יאר פאר עובר זיין אויף ״לא תגנוב״

—״איך בין מיט אייך ניט איינשטי־מיק״, — האט פיט וויגנטאן זיך נעבען אויסגע׳טענה׳ט מיט׳ן ריכטער אין שטאָ־טיקן פאליציי געריכט, וועגן דער ריכטער האט אים פארארטיילט צו 2 יאר סטאַני מאונטיין פעניטענשערי דערפאר וואס ער האט גע׳גנב׳עט קוילן פון דער ״סופערי־אר קוילן קאמפאני״.

ווילליאם דזשאס, אן אנגעשטעלטער פון דער קאמפאני האט פיט׳ן געטראפן מיט א זאק געמענדיק קוילן אין א וואגאן. פיט האט זיך פארענטפערט אז ער איז געקו־מען קויפן און ניט גנב׳ענען, אבער ווען עס איז געקומען צו באצאלן פאר די קוי־לען איז ער פארשוואונדן געווארן אן די קוילן.

ווען די פאליציי איז אים געקומען ארעסטירן האט פיט פראטעסטירט : ״איך וועל ניט פרירן — ווען ביי דער זייט געד פינט זיך א קוילן הויף״.

אין פאליציי געריכט האט זיך פיט געפרובט פארענטפערן אז ער איז געקער מען נעמען די קוילן פאר א צווייטער פערזאן, אבער אלע זיינע טענות זיינען נעווען ארויסגעוואָרפן, ווייל דער געבאט ״לא תגנוב״ האט געזיגט.

מיליאן דאלאר שריפה אין בריטיש קאלומביא

וואנקאווער, יאנוו. 24. — א שריפה וואס האט ארומגעכאפּט דעם הויפט גע־שעפט געגנט אין ווייט ראק, א פאפּולע־רער זומער פלאץ, 32 מייל פון דאנען, האט פארניכטעט פופצן געשעפטס פלע־צער, אריינגערעכנט דעם סענטראל האָ־טעל. דער שאדן באטרעפט ארום א מי־ליאן דאלאר.

(::)

עדמאנטאן וועט האבן נעלערס בילדער אויס־שטעלונג

ווי די האדפאנס ביי קא. מעלדעט אונז שיקט זי איצט אריבער א צאל פון טאד־רעס געלערס באר׳מטע ״וואור קאסט״ אין דער קאמפאניס סטאר אין עדמאנ־טאן, וואו זיי וועלן קומענדיקע וואך אויסגעשטעלט און פארקויפט ווערן.

די אידן פון עדמאנטאן וועלן זיכער ניט פארפעלן צו זעען אט די דאזיקע קונסט בילדער, און א סך פון זיי וועלן מסתמא ניט פארפעלן באצירן זייערע הייזער מיט בילדער פון א אידישן אינ־האלט, פון אן אנגעזעענעם אידישן קונסט לער.

ט. געלערס אויסשטעלונג אין ווינ־ניפעג האט געמאכט א שטארקן רושם אין די היגע קינסטלערישע קרייזן. איינער פון זיינע ״וואור־קאטס״ (אידל מיט׳ן פידל, בערל מיט׳ן באס) איז געקויפט גע־וואָרן ווי א מוסטער פאר דער גאלעריי פון דער ווייניפעגער קונסט־שול. די אפּ־רופן פון די קונסט־קריטיקער אין דער היגער ענגלישער פרעסע בנוגע זיינע ער־בעטן איז געווען זייער א וואָרימער.

פינאנציעלע לאגע אין דער פראווינץ קוועבעק אין גלענצנדן צושטאנד

קוועבעק, יאנוו. 24. — א. ר. מעקמאס־טער, נייער פראווינציעלער קאסירער, האט נעכטן פארגעשלאגן פאר דער לעגיסלאטור זיין ערשטן בודזשעט, וואס איינט אויף א גלענצנדן צושטאנד פון די פינאנסן פון דער פראווינץ קוועבעק.

די פראווינץ האט גענומען פאר׳ן פאר־גאנגענעם פיסקאלן יאר, וואס האט זיך פארענדיקט יוני 30טן, 1929, א חבנסה פון 39 מיליאן דאלאר און א הוצאה פון 35 מיליאן, וואס שטעלט אפ א סורפלוס פון איבער פיר מיליאן דאלאר. פון דעם סורפלוס וועט א מיליאן גיין אויף דעקן די חובות פון דער פראווינץ, און א מיליי־אן פאר׳ן צדקה פאנד.

די ריינע חובות פון דער פראווינץ דער־גרייכן 41 מיליאן דאלאר, — אויף 5 מי־ליאן וויניקער, ווי מיט א יאר פריער.

די וויכטיקסטע אפשאצונגען פאר דעם קומענדן יאר זיינען: בילדונג $3.301.570; אגריקולטור, 2,675.500, און וועגן — $7.993.000.

(::)

פיר פאראורטיילט צום טויט פאר קאנטר־רעוואלוציע

לענינגראד, יאנוו. 24. — קאפיטאן אלבערט שילער און פיר אנדערע געווועזע־נע צארישע אפיצערן זיינען פאראורטיילט געווארן צום טויט פאר אנפירן א מא־נארכיסטישע קאנספיראציע צו גונסטן פון גרויס פירשט קירילל. נאך איינער איז פאר־אורטיילט געווארן צו 10 יאר טורמע.

שילער האט זיך געהאלטן זייער מוטיק ביים פראצעס. ער האט אויסגערריקט זיין דאנק צום אויסגעשטעלטן אז דער אויבן־גע־נאנטער אז ער האט עס אנערקענט פאר זיין חוב צום צאר.

(::)

טאראנטער בירגער האבן באַ־צאלט גרויסע סומע אין שטייערן

טאראנטאָ, יאנוו. 24. — די בירגער פון טאראנטאָ האבן אין פארלויף פון לעצטן יאר באצאלט אין שטייערן 31 מיליאן, 327 טויזנט און 414 דאלאר. דאס איז די גרעסטע באצאלטע סומע אין שטייערן אין דער געשיכטע פון דער שטאָ.

(::)

מ. דזש. פינקעלשטיין ביי די בני־ברית

די היגע בני־ברית לאדזש, אין אנקלאנג מיט איר באשלוס אנצופירן א מער איב־טענסיוועס קולטור ארבעט, וועט האבן מ. דזש. פינקעלשטיין פאר איר רעדנער אויף דער לאדזש פארזאמלונג קומ. מאנטאג, יאנוו. 27טן, 8.30 אוונט. מר. פינקל־שטיין וועט ריידן איבער ״דער אידישער אידעאל פון לערנען״.

באריכט אז ליזק קומט ניט צוריק קיין ארץ־ישראל

(ספעצ. טעלעג. צו ד. א. וו. דורך ״איטא״)

תל־אביב, יאנוו. 23 (איטא). — ליזק, הויפט־סעקרעטאר פון דער פאלעסטינער רעגירונג, וועלכער געפינט זיך איצט אויף א ליינגערן אורלויב אין לאנדאן, וועט מער ניט קומען צוריק קיין ארץ־ישראל.

— לויט א ספעציעלער טעלעגראמע פון לאנדאן, פארעפנטלאכט אין דער ערשטער אויסגאבע פון דער נייער העברייאישער טעגלאכער צייטונג ״חזמן״. לויט דער טע־לעגראמע , וועט אויפ׳ן פאסטן פון הויפט סעקרעטאר באשטימט ווערן אן אפיציע־לער איינוואוינער פון פאלעסטינע.

לאנדאן, יאנוו. 24 (איטא). — די ״אי־טא״, וואס האט אנגעפרעגט אין קאלא־ניאלן אפיס וועגן דעם באריכט פון ״חזמן״ בנוגע ליזק, האט געקראגן דעם ענטפער, אז דארט ווייס מען נארנישט וועגן דעם ״חזמנ׳ס״ באריכט.

קאנווענשאן פון פאלקס געצייג קאמפיין פאר דעקלאסירטע אידן עפנט זיך היינט

(ספעציעלע טעלעגראמעס צו ״דאס אידישע וואַרט״ פון ״איטא״)

ניו־יארק, יאנוו. 24 (איטא). — די ערשטע נאציאנאלע קאנווענשאן פון פאלקס־געצייג קאמפיין פאר די דעקלא־סירטע אידן אין רוסלאנד עפנט זיך דא היינט, פרייטאג, אין מעקא טעמפל.

ארום 900 דעלעגאטן, פון אלע טיילן פון לאנד, ווערן דערוואַרטעט צו דער קאנ־ווענשאן.

צווישן די רעדנער וועלן זיין דזשיימס מארשאל, לואיס מארשאלס זון; פאול וואָרבורג; דר. בראמסאן, פארזיצער פון ״ארט״; אב. קאהאן, און אנדערע.

ב. וולאדעק, נאציאנאלער פארזיצער פון דעם פאלקס געצייג קאמפיין, האט פאר׳ן פארשטייער פון ״איטא״ דערקלערט, אז

אנגעקלאגטע אין מאקלעף מארד באפרייט

ירושלים, יאנוו. 23 (איטא). — אלע אנגעקלאגטע אינ׳ם מארד פון דער מאק־לעף פאמיליע אין מוצא זיינען באפרייט געווארן. די פריינט פון די אנגעקלאגטע האבן אויסגעדריקט זייער גרויסע פרייד מיט׳ן אורטייל.

דעלעגאטן צו פלאטן קאנפערענץ פארדאמען מלחמה ביי באנקעט לכבוד זיי פון שטאט לאנדאן

לאנדאן, יאנוו. 24. — א פייערלאכער באנקעט לכבוד די דעלעגאטן צו דער פלאטן קאנפערענץ איז דורכגעפירט גע־וואָרן פון דער לאנדאנער מוניציפאליטעט אין גילד־האל לעצטן אוונט.

דער לאנדאנער לארד מעיאר, סער ווי־ליאם וואטערלאו, באגריסנדיק די דעלעג־גאטן, האט גערעדט וועגן דער נויטווענדי־קייט פון פרידן פאר די אינטערעסן פון קאמערץ און אינדוסטריע פון אלע פעל־קער.

פרעמיער טארדיא, פון פראנקרייך, האט אין ענטפער גערעדט אין דעם זעלבן טאָ, פארדאמענדיק מלחמה. ״מיר זיינען אלע אנטשלאסן צו דערגרייכן פרידן. מיר האבן דעם שטארקן גלויבן אין פרידן, דורך וועלכן מיר האפן צו דערגרייכן אונ׳ זער ציל״. — האט ער געזאגט.

פרעמיער מאקדאנאלד האט אויף באַ־טאָנט די וויכטיקייט פון פרידן פאר דער פראספעריטעט פון פעלקער און זייער אל־געמיינעם וואוילזיין.

פרעמיער טארדיא האט גערעדט אויף אין נאָטען פון די אנדערע דעלעגאטן צו דער קאנפערענץ. ער האט צוגעזאגט די פארשטייער פון דער שטאט לאנדאן, אז זיי קאנען האבן צוטרוי צו די געסט. ״מיר ווייסן וואס איר דערוואַרט פון אונז, און מיר וועלן זעען ניט אפצוגאנג אייערע אלע אנטשלאסן צו דערגרייכן פרידן. מיר

משקה געשעפטן פון אנטעריער רע־גירונג גייען שלעכט דאס יאר

טאראנטאָ, אנט., יאנוו. 24. — יעדער לאנד און יעדע פראווינץ האבן זייערע זארגן. אין אמעריקע, למשל, איז דא א געוויסער טייל בירגער וואס זארגן הלכאי מען טרינקט, אוז אין טאראנטאָ, אנטעריע זארגט מען זיך פארוואס מען טרינקט ניט — בראנפן נאטירלאך.

צי דאס איז די סיבה פון דעם ביר־זשע קראָף, פון די אנגענומענע נייי יאר׳ר־זאלוציעס (נדרים), אדער גלאט צוליב דעם וואס דער דלות פייפט אין די קע־שעגעס פון דער גרויסער צאל שטענדיקע טרינקער, אבער עס איז א פאקט אז די רעגירונגס משקה קראמען אין אנטעריא האבן לעצטן מאנאט געלייזט מיט א האל־בען מיליאן דאלאר וויניקער ווי אין דעם זעלבן מאנאט אין 1928.

היינטיקן מאנאט איז פארקויפט גע־וואָרן אזוי ווייניק ״קאקאט״, אז די רע־גירונג מאכט ניט קיין נייע באשטעלונ־גען ביי די ״קאקאט דיסטילערים״, ווי עס איז געווען דער פאל פאראיאָרן אין יאנוואר מאנאט ווען די רעגירונג האט געמוזט קויפן צוויי מאל דעם זעלבן סכום ״קאקאט״, אין פארגלייך מיט דעם מאָ־נאט.

(::)

בריוו קאסטן

א תושב פון ״ריגיינא״. — מיר דרוקן ניט קיין בריוו, סיידן זיי זיינען אונטער־גשריבן מיט׳ן נאמען און אדרעס פונ׳ם שרייבער.

עפענונג פון לופט־פאסט אפנעליינט

דער עפענונג פון דעם לופט־פאסט פאר־קער אין דער וועסט אין אפנעליינט גע־וואָרן, צוליב דער פארשעטיקונג פון דער איינארדענונג פון געהעריקע באלייכטונג פונ׳ם מארשרוט. די שווערע וועטער באַ־דינגונגען פון די לעצטע וואָכן אין די פריירים האבן געשטערט אין דער ארבעט.

דער טאָג פון דער עפענונג פארבלייבט דערווייל אומשבאשטימט. עס זיינען דא וויניק געלעגענהייטן, אז דאס זאל קאנען פארקומען פאר דעם מיטל פעברואר.

פאלשע אמעריקאנער אסיגנאציעס פארשפרייט אין דייטשלאנד

בערלין, יאנוו. 23. — דייטשלאנד ווערט פארפלייצט פון פאלשע אמעריקא־נער 100־דאלארדיקע אסיגנאציעס, וועל־כע זיינען אזוי גוט נאכגעמאכט, אז מען דארף זאן א גרויסער עקספערט צו דער־קענען זיי.

אויסגעפונען דעם פאקט האט מען ערשט איצט, ווען די דייטשע באנק האט איבערגעשיקט א צאל אזעלכע אסיגנא־ציעס צו דער נעשאנאל סיטי באנק פון ניו־יארק, און פון דארטן איז אנגעקומען דער באריכט, אז זיי זיינען פאלשע.

אן אויספארשונג האט געצייגט, אז די דייטשע באנק האט די אסיגנאציעס געקראגן פון די באנקירן סאס און מאר־טיני, און די לעצטע האט זיי אריינגעקרא־גען פון א געוויסן פישער, וועלכער האט געהאט נאך עטלאכע נעמען.

דער דאזיקער פישער איז געקומען קיין דייטשלאנד פון רוסלאנד אין אנהויב פון דעם יאר 1929, האט פאזירט ווי א הייר־סער קאמוניסט און פלעגט אפט האלטן פלאמענדיקע רעדעס אויף עפנטלאכע דע־מאנסטראציעס. די פאליציי האט אויף אים געהאלטן אן אויג, אבער פון אקטא־בער אן איז ער פארשוואונדן געווארן. אייניקע זיינען מיט דער מיינונג, אז ער איז אוועקגעפארן צוריק קיין רוסלאנד, אבער די פאליציי גלויבט, אז ער באַ־האלט זיך אויס אין בערלין.

א ביליק פלעשל משקה קאסט דעם קויפער ארום 2 הונדערט דאלאר

דער אונטערשייד אין ״ויפן א פלעשל בראנפן פון דער רעגירונג און א בוט־לעגער קאסט ווייניאם ריילייגען $198.60. מיט דעם דאזיקן חשבון האט זיך מר. ריילין באקאנט מיטוואך אין פאליציי געריכט, ווען דער ריכטער האט אים באַ־שטראפט מיט 200 דאלאר און קאסטן שעל בראנפן פון א בוטלעגער און פון די רעגירונגס קראמען.

ריילין האט לעצטע וואך געקויפט דאס דאזיקע ״פלעשל״ צוליב א געבורטס־טאג חגיגה, נאר ווי עס ווייזט אויס האט דאס בראנפן געהאט אזא ״טייערן טעם״, אז איבער א העלפט איז פארבליבן און די נעסט האבן בעסער געטרונקען טיי...

״מעשה שטן״ האט די פאליציי דער־זעקט דעם ״טייערן געריך״ פון דער דאזיקער פלעשל, און זיי האבן דאס פלעש שעל צוזאמען מיט׳ן באלעבעסל געבראכט אין פאליציי געריכט און דארט איז אנט־דעקט געווארן דער נאנצער ענין. זיין איינציקע טרייסט איז געווען וואס נאך זעקס ״קלענטן״, האבן זיך געבראכן די מוחות אין פאליציי געריכט מיט אזעל־כע אדער ענלאכע חשבונות.

עגב - אורחא

פון־מארק

מיר האלטן זיך נאך אלץ אין איין זארגן פאר אונזערע ארבעטסלאזע : די מוניצי־פאליטעטן זיינען זיך משתדל ביי די פרא־ווינציעלע רעגירונגען, די דאזיקע פארדרן די פעדעראלע רעגירונג צו קומען צו הילף. און די לעצטע שאקלט מיטפילנדיק מיט.ן קאפּ, טוט א זופץ און שיקט זיי צוריק איינע צו דער צווייטער.

א מין ״קאמער־קאמער הויז״.

ווען מיר זיך אזוי זארגן און זארגן, ביז דער בייזער ווינטער וועט אוועק און דער ליבער זומער וועט קומען, און דאן וועלן מיר שוין קאנען מיט א ריינען געוויסן לאגן די ארבעטסלאזע זארגן זיך פאר זיך אליין . . .

ניין, די וועלט איז גאר ניט אזוי פאר־דארבן, ווי מאראליסטן זאגן. אדרבא, זעט ווי מיר דרייען זיך די קעפ פאר די אר־בעטסלאזע !

***

א גאנץ שטעטל אין אוקראינע האט זיך אויף א באפעל פון אויבן פארוואנדלט אין א הונדערט פראצענטיקער קאמונע.

די אידישע באפעלקערונג פונ׳ם שטע־טעל, ווערט באריכטעט, פילט זיך זייער גליקלאך : אויס דעקלאסירטע, אויס אר־בעטסלאזע, אלע וועלן מיילן זיך גלייך מיט׳ן ביסל ארמקייט, און אז מען וועט דארפן הונגערן, וועט מען הונגערן צביבור.

דער אמת איז, אז איך אליין נוער באַ־צויבערט פונ׳ם געראנק פון אזעלכע סארטן קאמונעס, און איך בין איבער־צייגט, אז זיי וואלטן נעקאנט אפשאפן א היבש ביסל מענשאכע אומגליק און וואלטן דערהויבן דעם מענשן צו א העכע־רער מענשלאכער מדרגה.

אבער זינט איך האב געלייענט שלום־עליכמ׳ס ״מאזעפעווקער קאמונע״, האט א וואָרן פון צווייפל אנגעהויבן מאטשע־מיין מח. איך בין געווארן סקעפטיש, און גלויב ניט אינ׳ם קיום פון עקספּערימענ־טאלע קאמונעס, אפילו ווען זיי האבן זייער א גליקלאכן אנהויב, — וואו איך זע ניט זייערע פראקטישע דערגרייכונגען.

און, הנואי זאל איך ליגן זאגן, אבער איך האב זייער מורא, אז דער סוף פון דער דאזיקער קאמונע זאל ניט זיין דער זעלבער, וואס איר ערשטער מאזעפעווקער פארגיינגער האט געהאט, כאטש יענער האט אויך געהאט זייער א גליקלאכן אנ־הויב.

***

״בירא־בידזשאן איז א ווירקלאכקייט״, — הויבט א הינער ״איקאָר״ צירקילאר.

איינגנטלאך איז דאס קיין נייעס ניט. בירא־בידזשאן, מיט זיינע פעלדער און וועדער, וועפן און טייכן און אפיקן מיט די טרויעריק באריטמטע פליגן און מאסקי־טעס, זיינען א ווירקלאכקייט פון ששת ימי בראשית אן.

ליידער איז דאס אבער נאך ניט קיין אידישע ווירקלאכקייט, כאטש עס איז שוין ״געלונגען״ צו קאלאניזירן דארטן א פאר הונדערט אידישע פאמיליעס.

ס׳איז אפילו נאך ניט קיין סאוועטישע ווירקלאכקייט, כאטש, לויט די ניי אראנ־זשעמענטס, קאן זי דאס ווערן ניכער, ווי א אידישע.

ליידער !

***

די קאנדער ציוניסטישע קאנווענשאן האט אנגענומען א שארפע פראטעסט רע־זאלוציע קעגן דער סאוועט רעגירונג פאר אירע פארפאלגונגען אויף די ציוניסטן.

דער פראטעסט וואלט געווארן א סך מאראלישע וואג, ווען ער ווערט באגלייט מיט א צווייטן שארפן פראטעסט, קעגן דער פאלעסטינער רעגירונג, דערפאר וואס זי פארפאלגט די קאמוניסטן.

די געשיכטע איז אבער, וואס די ציר־ניסטן אנערקענען, אז קאמוניסטן פארדי־נען טאקע מען זאל זיי רודפ׳ן און ציר־ניסטן טאר מען ניט פארפאלגן.

און די קאמוניסטן וואס פראטעסטיר־קען די רדיפות אויף זייערע חברים אין פאלעסטינע, זיינען פונקט אזוי איבער־צייגט, אז ציוניסטן דארף מען רודפ׳ן, און קאמוניסטן טאר מען ניט טשעפען.

***

א רב וואס האט פארנומען 24 יאר צייט די שטול פון רבנות אינ׳ם שטעטל יאנאווייטש, ווייטענסקער גובערניע, מיט׳ן נאמען משה געלמאן, האט אנגעשריבן א בריוו צו דער צייטונג ״אקטיאבר״, אין וועלכן ער דערקלערט, אז ער לייקנט אין גאט און האט מער ניט צו טאן מיט רבנות און רעליגיע.

אמאליקע יאָרן, ווען א אידישער רב לייקנט אפ די אידישע רעליגיע, — וואלט ער זיך שוין במילא אונטערגע׳שמד׳ט, און וואלט פון די גויאים אויפגעכאפּט געווארן ווי אן אבן־טוב.

דאס רב׳ל משה געלמאן האט אבער אביסל פארשפּעטיקט. די אידישע קאמר־ניסטן וויסן צו גוט וואס א משומד הייסט, און איילן זיך ניט צו כאפּן די מציאה.

די קאמוניסטן זאגן, אז זיי ווייסן גאנץ גוט פארוואס דאס רב׳ל האט מיטאמאל געמאכט אזא עפנטלאכע דעקלאראציע. — ער וויל פשוט אביסל עולם הזה פאר׳ן עולם־הבא וואס ער ווארפט אוועק.

זיינען זיי אנטשלאסן צו לאזן אים ווארטן דוקא אויף עולם־הבא. אין סאַ־וועט רוסלאנד ווארפט מען זיך ניט מיט קיין עולם הזה : ס׳איז דארטן קוים גע־נוג פון דעם ארטיקל פאר איינגעגע מענשן.

***

די שטאט שיקאגא וואס שטארבט אוועק נאך א לעבעדיקן סענס, האט בלויז איין וועג צו רעטן זיך פון דעם שווערן קריזיס וואס דראעט איר מיט באנקראט : ארויפלייגן א הכנסה שטייער אויף באנדיטן און בוטלעגערס.

נישקשה, אויסבאהאלטן זיך קאנען יע־נע ניט : די שטאט־באאמטע קאנען זיך מיט זיי זייער גוט . . .